

KUDARO I MAĞARASI

Kudaro Mağarası Büyük Kafkasların kuzey yamaçlarının orta kısmında yer alır. Denizden yüksekliği 1600 m'dir. Nehirden ise 260 m. yukarıda bulunur. Mağara 1955 yılında V. P. Ljubin tarafından keşfedilmiştir. 1990'lara kadar bu mağaradaki araştırmalarını sürdürmüştür.

Stratigrafi: Litolojik ve arkeolojik tabakaların özellikleri 1,5 – 4,5 m. kalınlığındaki dolgulardan tanımlanmıştır. Doğu galerideki dolgular özellikle tek tip ve tipiktir. Stratigrafide 6 farklı seviye tanımlanmıştır:

1. Seviye. Eneolitik (seramiksiz) ve daha genç buluntuları içerir.
2. Seviye. Az sayıda Paleolitik sonu ve Mezolitik buluntuları içerir.
3. Seviye. Orta Paleolitik
4. Seviye. Orta Paleolitik buluntular verir.
5. Seviye. (5a-5b-5v olmak üzere 3 evrelidir) Acheuléen'e aittir.
6. Seviye. Sterildir.

Stratigrafik aşmalar bazı tabakalar arasında uyumsuzluk gösterir. Karanlık galeride en derindeki Acheuléen seviye (5v) 10 m. kalınlığında olup hiç karıştırılmamış durumdadır. 5v seviyesinin ve diğer Acheuléen tabakalar (5b, 5a) oluşumu sırasında mağarada çok sayıda organik materyal vardır. Bunların insan aktiviteleri sonucu meydana geldiği kesindir.

Fauna: 2. Seviyeden 5. Seviyeye kadar 90 tür saptanmıştır. En alt Acheuléen dolgular (5v) arasında *Microtus ex. gr. arvalis*, *Macaca cf. Sylvana*, *Ursus deningeri*, *Dicerorhinus etruscus brachycephalus*, *Cervus cf. Elaphus* ve *Capra cf. Caucasia* vardır.

Acheuléen tabakalardan elde edilen büyük memeli kemikleri tipik mutfak artıklarıdır. Orta Paleolitik seviyelerde (3 ve 4) iskelet kemikleri ve çok az extremité kemikler vardır. Bu kemikler insan kalıntıları dışında kısmen çökelmiştir. Orta Paleolitik seviyelerin kemikleri kısmen doğal taphonomiyi yansıtmaktadır. Orta Paleolitik kemiklerin birçoğu carnivoralar (etçiller) tarafından kemirilmişlerdir.

Acheuléen ve Orta Paleolitik tabakalardan çok sayıda kuş kemikleri de elde edilmiştir. Bu tabakalar çok muazzam bir sayıda 50.000'den fazla balık kalıntıları vermiştir. Bunların büyük bir çoğunluğu somon balığına aittir.

Polen Analizi: Mağara dolgularından elde edilen polen analizleri 14 polen kuşağını ve Pleistosen'in bir kısmı ile Holosen'deki bitki ve iklim evrimini yansıtır. Acheuléen seviyeler 3 sıcak ve 3 soğuk safhayı gösterir. İklim 5v tabakasının üst oluşumu sırasında özellikle soğuk ve kurudur.

Yontmataş Malzeme: Yontmataş aletler büyük bir çoğunlukla yerel hammaddelerden (kuvarsit, alevrit, kalker, çakmaktaşı) yapılmışlardır. Bunlar dha çok Dzodzori Nehrinin teraslarında ve kıyılarındaki çakıllardan oluşmaktadırlar. Yerel olmayan hammaddeler sadece birkaç parça ile temsil edilmektedir. Bunlar, kırmızımsa ve kırmızı çakmaktaşı ile 5v seviyesinde bulunan tek bir obsidiyen mekik aletten oluşmaktadır. Buluntu topluluğunun çoğunluğu kuvarsit malzemedен yapılmıştır. Bunu çakmaktaşı, alevrit ve kalker takip eder.

Acheuléen seviyelerin üst kısmında (5a, 5b) hammadde seçim daha iyidir. Yerel silisli kayalar az sayıda görülmektedir. Buna karşılık alevrit ve çakmaktaşının kullanımı artmaktadır. Acheuléen seviyelerin aletleri büyük oranda düzeltile aletlerle karakterize edilir. Tipler çok sayıdadır: Choppers, chopping tools, iki yüzeyliler, tek ve yatay kenar kazıyıcılar, çentikli ve dişlemeli aletler, nacak benzeri aletler, mekik aletler, Quinson uçları ve üçgen parçalardan oluşur.

Tek ve iki yüzden kıyıcılar, kenar kazıyıcılar, nacak biçimli aletler ve büyük çentikli parçalar (Clactoneen çentikli) daha çok kuvarsit çakıllar üzerine yapılmışlardır. Çakmaktaşı bnezeri kayalardan yapılan aletler ise daha küçüktürler ve daha dikkatli işlenmişlerdir. Quinson uçları ve mekik aletler gibi bazı tipler sadece çakmaktaşıdan yapılmışlardır. Vurgaçlar, çekirdekler ve çok sayıda korteksli (kabuk) parçalar yontma işinin mağaranın içinde yapıldığını işaret etmektedir.

Tüm Acheuléen tabakalardan (5 a, 5b, 5v) 5000 adet alet toplanmıştır. Çekirdekler yuvarımsı ya da disk biçimlidirler. Daha çok tek kutuplu vurma düzlemine sahiptirler. Yongalar, geniş-düz ve bazen korteksli topuk taşırılar. Vurma yumrusu ve konisi çok iyi gelişmiştir. Kenar düzeltileleri kenarsal ya da dik düzeltileler olup sadece bazı kenar kazıyıcılar,

küçük ön kazıyıcılar, mekik aletler ve çakmaktaşıdan Quinson uçları üzerinde görülürler. Çeşitli formlarda 50'den fazla iki yüzeyle alet vardır. Bazı iki yüzeyleler yassı çakıllar ya da yongalar üzerine yapılmış olup kısmen rötuşlanmışlardır. 6 tane çok arkaik masif iki yüzeyle alet 5v seviyesinin tabanında bulundu. Onların daha çok dörtgen formları az çok yuvarlatılmış bir uçla biter ve bu durum onları nacaklara benzetir. Diğer iki yüzeyleler de dörtgenimsi bir dış çizgiye sahiptirler. Nacaklar Cona Mağarasında bulunanlardan daha az tipiktir. Özellikle karakteristik bir yonga nacak karanlık galerinin girişinin önünde 4 iki yüzeyle ile birlikte bulunmuştur.

Acheuléen tabakalardan bulunan yontuk çakıllar ve mağaranın diğer kısımlarında bulunan yontuk çakıllar genellikle kuvarsit çakıllarından yapılmıştır. Özellikle az sayıda tek yüzdenden yontulmuş kıyıcı aletler düz ya da dışbükey çalışma kenarına sahiptir.

İnsan Kalıntıları: 1959 ve 1984'de Acheuléen seviyelerde 3 insan dişi bulunmuştur. Bunlardan biri orta boşluktaki 5b tabakasından, diğer ikisi de karanlık galerinin 5a ve 5b seviyelerinden elde edilmiştir.